

Hamit TIRYAKI
İş Hukuku Uzmanı, Avukat

İŞ DAVALARINDA ISLAH

I. GİRİŞ

İş davalarında bilindiği gibi genel olarak harç ve karşı vekalet ücretinin fazla çıkmaması için dava açılırken talep edilen miktarlar küçük tutarlar halinde belirtilmektedir. Alacaklı işçi, alacağının küçük bir kısmı için dava açmaktadır.

Dosya bilirkişiden geldikten sonra dava konusu istem bilirkişi raporunda belirtilen kadar ıslahla artırılmaktadır. Bu önemli usul işlemini makalemde genel hatlarıyla özetlemek istiyorum: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 176 ıncı maddesine göre, taraflardan her biri, yapmış olduğu usul işlemlerini kısmen veya tamamen ıslah edebilir.

Davada taraflar dayandıkları vakıaları (gerçekleşen, meydana gelen olayları), dava talebini/sebebini, talep ettiği miktarı, dilekçesinde belirtmeyi unutmuşsa, değiştirmek ya da artırmak istiyorsa bunu karşı tarafın açık rızasıyla yapmak zorundadır. Ancak ıslahla bu karşı tarafın rızasına ihtiyaç duyulmaksızın da yapılabilir.

II. ISLAH

Islah, Türk Dil Kurumunun sözlüğüne göre iyi bir duruma getirmek, iyileştirmek, düzeltmek anlamına gelmektedir. Yargılama hukukundaki ıslah ise farklıdır. Düzeltme ve tahsiste, daha şekli nitelikteki yazım veya hesap hatalarının doğru hale getirilmesi, düzeltilmesi amaçlanırken ıslahta tarafların iddia ve savunmalarının içeriğinin (gerekirse baştan) değiştirilmesi, düzeltilmesi ve yeni bir hale getirilmesi söz konusudur. Islahı, tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde yaptığı usul işlemlerini, kanunda öngörülen sınırlar içinde düzeltmeye yarayan, iddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağının istisnası olan hukuki bir imkan¹, olarak tanımlamak mümkündür.

Islahın Yapılma Biçimi

HMK'nun [176](#) vd. maddelerinde düzenlenmiş olan ıslah müessesesi, mahkemeye yöneltilmesi gereken tek taraflı ve açık bir irade beyanı ile yapılır. İki taraf da duruşmada hazır iseler ıslah sözlü olarak yapılabilir².

Islahın yapılmış sayılması için karşı tarafın ya da hakimin kabulüne bakılmaz. Islah dilekçesinin veya tutanağının karşı tarafa tebliği, ıslahın geçerliliği için şart değil ise de, karşı

¹ Hakan PEKCANITEZ, Muhammet ÖZEKES, Mine AKKAN, Hülya Taş KORKMAZ, Medeni Usul Hukuku, İstanbul 2017, s. 1487.

² Yrg. 9. HD'nin 22.06.2015 tarihli ve E. 2014/10169, K. 2015/22365 sayılı kararı.

tarafın yokluğunda verilen ıslah dilekçesinin bir örneği karşı tarafa tebliğ edilmeden, ıslah talebine göre inceleme yapılarak hüküm verilemez³.

Davacının Ek Dava Açmaya Zorlanamayacağı

Davacı talebini ıslahla artırabilir, ek dava açmaya zorlanamaz.

Davacı kısmi eda davası açmış olup, dava dilekçesinde talep ettiği miktarlardan daha fazla alacağını bulduğunun tespiti halinde yargılama sırasında 6100 sayılı HMK uyarınca davasını miktar yönünden ıslah edebileceği gibi ek dava açmak suretiyle alacağını talep edebilir. Her ne kadar Mahkemece davalı işveren tarafından dava açıldıktan sonra ödenen miktarların kısmi eda davasındaki talep edilen tutarları karşıladığı gerekçesiyle konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına ve davacının ek dava açma konusunda muhtariyetine karar verilmiş ise de; kimse kendi lehine bir dava açmaya zorlanamaz. Kaldı ki, kısmi eda davasında alacağın varlığının tespiti halinde mahkemece talep edilen alacakların hüküm altına alınması ve uyuşmazlığa konu alacak miktarının tamamına dair tespit hükmü kurulması gerekmektedir⁴.

Islahın Bir Kez Yapılabileceği

Düzenlemeye göre, aynı davada, taraflar ancak bir kez ıslah yoluna başvurabilir.

Islahın Yapılabileceği Zaman

Taraflar, tahkikat bitinceye kadar ıslah yoluna başvurabilirler. Ancak hükmün usul yönünden bozulmasından sonra yapılan ıslah da geçerlidir.

Bozmadan Sonra Islah Yapılamayacağı

Gerek mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 84. maddesinde gerekse 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 177. maddesinde ıslahın ancak tahkikat tamamlanıncaya kadar yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 04/02/1948 tarih ve 1944/10 esas, 1948/3 sayılı kararı uyarınca bozmadan sonra ıslah yapılması mümkün değildir. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 13/05/2016 tarih ve 2015/1 esas ve 2016/1 karar sayılı ilamında da bozma sonrası ıslahın mümkün olmadığı kesin bir şekilde belirtilmiştir⁵.

Bu nedenle, Yargıtay ya da Bölge Adliye Mahkemesinin kararı bozmasından sonra ıslahla işçilik alacaklarının artırılması mümkün değildir.

Mahkemece, bozmaya uyularak yapılan yargılama sırasında alınan hesap bilirkişisinin raporundan sonra davacı 02.01.2014 havale tarihli ıslah dilekçesi ile talebini 9.000,00 TL den bilirkişi raporu doğrultusunda 345.762,60 TL'ye çıkartmış, mahkemece ıslah dilekçesinde yazılı miktar üzerinden davanın kabulüne karar verilmiştir. Oysa, 04.02.1948 tarihli ve 1944/10-1948/3 sayılı İBK'na göre hükmün Yargıtay'ca bozulmasından sonraki safhada ıslah mümkün değildir. Bu nedenle, ıslah talebinin reddi gerekir⁶.

Bakiye Harçın Yatırılması Gerektiği

Davacı, kısmî davaya konu talebini, daha sonra ıslah yoluyla artırabilir. Bu hâlde ıslahla artırılan talep harca tâbi ise, davacının bakiye harcı yatırması gerekir; harç yatmadıkça ıslah yapılmamış sayılır. Davacı, belirsiz alacak davasında, alacak miktarı belirlendiğinde talebini netleştirerek iddiayı genişletme yasağına tâbi olmadan ve ıslaha gerek olmadan asıl

³ Baki KURU, Medeni Usul Hukuku, İstanbul 2016, s. 465.

⁴ Yrg. 9. HD'nin 19.01.2016 tarihli ve E. 2015/35590, K. 2016/1231 sayılı kararı.

⁵ Yrg. 22. HD'nin 11.10.2017 tarihli ve E. 2017/41546, K. 2017/21408 sayılı kararı.

⁶ Yrg. 3. HD'nin 07.04.2014 tarihli ve E. 2014/5995, K. 2014/5481 sayılı kararı.

talebini artırabilir. Fakat bu durumda dahi bakiye harcı yatırması gerekir. Belirsiz alacak davasında zamanaşımı savunması, talebin tümü yönünden dava tarihine göre değerlendirilmelidir⁷.

Islahla Artırılan Miktarlar İçin de Faiz İsteneceği

Dava dilekçesinde faiz talebi olmasına karşın ıslah dilekçesinde faiz talebinin bulunmamasına rağmen ıslah ile artırılan kısımlara da faiz yürütülmesi HMK'nun [26.](#) maddesindeki taleple bağlılık kuralının ihlali olup hatalıdır⁸. Bu nedenle ıslahla artırılan miktarlar için faiz talep edildiği hususu ayrıca belirtilmelidir.

Islah Tarihinden İtibaren Faize Karar Verileceği

Islahla birlikte talep edilen miktarlar artırılmaktadır. Kıdem tazminatı hariç dava açılırken talep edilen miktarlar için davalı temerrüde düşürülmüşse temerrüd tarihi, düşürülmemişse, dava tarihi, faizin başlangıç tarihidir.

İhbar tazminatı ve yıllık iznin ıslah suretiyle artırılan miktarlar yönünden ıslah tarihinden itibaren faiz yürütülmesine karar verilmesi gerekirken, ıslah tarihinden önceki bir tarihten faiz yürütülmesi hatalıdır⁹. Dolayısıyla, ıslahla artırılan miktarlar için faizin başlangıç tarihi ıslah tarihi olacaktır.

Bazı İşlemlere Islahın Etkili Olamayacağı

Islahın amacı, yargılama sürecinde, şekil ve süreye aykırılık sebebiyle ortaya çıkabilecek maddi hak kayıplarını ortadan kaldırmak olduğundan, hak ve alacağı bu sürecin dışında ortadan kaldırmış olan işlemlerin, yani maddi hukuk işlemlerinin ıslah yoluyla düzeltilmesi elbette ki mümkün değildir. Bir başka deyişle, maddi hakkı sona erdiren maddi hukuk işlemleri, ıslahla düzeltilemez. Feragat, kabul, sulh gibi işlemler, velev ki dava içinde yapılsın, asıl hakkı ortadan kaldırdıklarından, usul işlemi olduğu kadar (davayı etkilediği için usul işlemidir) maddi hukuk işlemi mahiyetini de taşımaktadır ve bu sebeple, bu işlemlerin ıslah yoluyla düzeltilmesi imkansızdır. Çünkü ıslah, yargılama hukukunun şekle ve süreye bağlılığından kaynaklanan zımni hak kayıplarının telafisi için öngörülmüş bir müessesedir. Açık bir irade beyanı ile terk edilen haklar, maddi gerçeğin şekle feda edilmesi gibi bir sonuç doğurmadığı için, ıslahın konusu olamaz¹⁰. İkrar, tanık ifadeleri, bilirkişi rapor ve beyanları, keşif ve isticvap tutanakları, yerine getirilmiş olan veya henüz yerine getirilmemiş olmakla beraber, karşı tarafın yerine getireceğini ıslahtan önce bildirmiş olması koşuluyla, yeminin teklifi, reddi veya iadesi ıslah ile geçersiz kılınmaz.

Dava Dilekçesinde İstenmeyen Alacakların Islahla Talep Edilmeyeceği

Dava dilekçesinde talep edilmeyen alacaklar ıslah yoluyla istenemez.

Dava dilekçesinde talep edilmemesine rağmen ıslahla istenen ikramiye ve ilave tediye alacakları bakımından mahkemece ret kararı verildiği görülmektedir. Anılan sebeple ıslah ile istenen ikramiye ve ilave tediye alacakları yönünden, usulüne uygun açılmış bir dava bulunmadığından, karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi gerekir¹¹.

İkinci Tanık listesinin Verilemeyeceği

Taraflar, davanın veya savunmanın genişletilmesi yasağı sebebiyle yapamadıkları usul işlemlerini, karşı tarafın rızasına gerek duymadan ıslah yoluyla yapabilirler. Islah ile;

⁷ Yrg. 9. HD'nin 22.06.2015 tarihli ve E. 2014/10169, K. 2015/22365 sayılı kararı.

⁸ Yrg. 9. HD'nin 15.06.2017 tarihli ve E. 2017/21538, K. 2017/10569 sayılı kararı.

⁹ Yrg. 22. HD'nin 02.10.2017 tarihli ve E. 2017/40267, K. 2017/20210 sayılı kararı.

¹⁰ Yrg. HGK'nun 16.03.2016 tarihli ve E. 2014/4-896, K. 2016/332 sayılı kararı.

¹¹ Yrg. 22. HD'nin 28.09.2017 tarihli ve E. 2017/37092, K. 2017/19683 sayılı kararı.

vakıalar, davaya konu ve talep sonucu değiştirilebilir. İslah yoluyla ikinci tanık listesi verilemez¹².

Davalı, davaya cevap vermemiş ise, sonradan vereceği ıslah dilekçesi ile davaya cevap veremez. Çünkü ortada daha önce yapılmış bir usul işlemi yoktur. Örneğin, davalı, davaya hiç cevap vermemiş ise, sonradan vereceği ıslah dilekçesi ile zamanaşımı definde bulunamaz. Ancak davacı, savunmanın genişletilmesine açıkça muvafakat ederse, bu durumda mahkemece, zamanaşımı savunmasının dikkate alınması gerekir¹³.

İslahla Artırılan Miktarlar İçin Zamanaşımı Defi

Zamanaşımı definin cevap dilekçesinin ıslahı yoluyla ileri sürülmesi de mümkündür¹⁴.

Dava konusunun ıslah yoluyla arttırılması durumunda, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 371/2 ve 319. maddeleri uyarınca ıslah dilekçesinin davalı tarafa tebliği üzerine iki haftalık süre içinde ıslaha konu kısımlar için zamanaşımı definde bulunulabileceği kabul edilir.

Mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu yürürlükte iken süre geçtikten sonra yapılan zamanaşımı define davacı taraf süre yönünden hemen ve açıkça karşı çıkmamışsa (suskun kalınmışsa) zamanaşımı defi geçerli sayılmakta iken, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun uygulandığı dönemde süre geçtikten sonra yapılan zamanaşımı definin geçerli sayılabilmesi için davacının açıkça muvafakat etmesi gerekir. Başka bir anlatımla 01.10.2011 tarihinden sonraki uygulamalar bakımından süre geçtikten sonra ileri sürülen zamanaşımı define davacı taraf muvafakat etmez ise zamanaşımı defi dikkate alınmaz¹⁵.

Davalı bilirkişi raporuna itiraz dilekçesinde ilk olarak zamanaşımı defini ileri sürmüş, cevap dilekçesinde bu defiyi dile getirmemiştir. Ardından davacı alacaklarını arttırmak suretiyle ıslah etmiş ancak ıslah sonrası zamanaşımı definde bulunmamıştır. Süresinde ileri sürülen bir zamanaşımı defi olmadığı gibi davacı yanın muvafakati de bulunmamaktadır. Mahkemece usulüne uygun ve süresinde ileri sürülen zamanaşımı defi bulunmadığından zamanaşımına uğrayan alacağın olmadığı yönünden değerlendirme yapılması gerekmektedir¹⁶.

Davanın Tamamen veya Kısmen İslahı

Davasını tamamen ıslah ettiğini bildiren taraf, bu bildirimden itibaren bir hafta içinde yeni bir dava dilekçesi vermek zorundadır. Aksi hâlde, ıslah hakkı kullanılmış sayılır ve ıslah hiç yapılmamış gibi davaya devam edilir.

Kısmen ıslaha başvuran tarafa, ıslah ettiği usul işlemi yapması için bir haftalık süre verilir. Bu süre içinde ıslah edilen işlem yapılmazsa, ıslah hiç yapılmamış gibi davaya devam edilir.

İslahın davayı uzatmak veya karşı tarafı rahatsız etmek gibi kötüniyetli düşüncelerle yapıldığı deliller veya belirtilerle anlaşılırsa, mahkeme, ıslahı dikkate almadan karar verir. Ayrıca hâkim, kötüniyetle ıslaha başvurunu, karşı tarafın bu yüzden uğradığı bütün zararlarını ödemeye ve beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezasına mahkûm eder.

¹² Yrg. 9. HD'nin 22.06.2015 tarihli ve E. 2014/10169, K. 2015/22365 sayılı kararı.

¹³ Yrg. 9. HD'nin 22.06.2015 tarihli ve E. 2014/10169, K. 2015/22365 sayılı kararı.

¹⁴ Yrg. HGK'nun 04.06.2011 tarihli ve E. 2010/ 9-629, K. 2011/ 70 sayılı kararı.

¹⁵ Yrg. 22. HD'nin 20.09.2017 tarihli ve E. 2015/16747, K. 2017/18673 sayılı kararı.

¹⁶ Yrg. 22. HD'nin 18.09.2017 tarihli ve E. 2017/35914, K. 2017/18217 sayılı kararı.

III. SONUÇ

İddianın veya savunmanın genişletilmesi yahut değiştirilmesi kapsamındaki bir işlemin yapılmasına karşı tarafın açık muvafakatının sağlanamadığı hallerde, bunu yapabilmenin tek yolu ıslahtır. İslah, davada, taraflardan her birinin bütün dava süresince sadece bir defa başvurabilecekleri bir imkândır ve ancak tahkikatın sona ermesine kadar yapılabilir.

İslah, bu yolla yapılmak istenen işlemin mahkemeye bildirilmesiyle olur. İslahın geçerli olması için, ıslah eden tarafın, ıslah sebebiyle geçersiz hâle gelen işlemler için yapılan yargılama giderleri ile karşı tarafın uğradığı ve uğrayabileceği zararları karşılamak üzere hâkimin takdir edeceği teminatı, bir hafta içinde, mahkeme veznesine yatırması gerekir. Aksi hâlde, ıslah yapılmamış sayılır.

İslahın geçerli olarak yapılması durumunda dava artık ıslah ölçüsünde değiştirilmiş olur. Bundan sonra, davaya, yeni yahut değiştirilmiş ve arttırılmış iddia ve savunmalar veyahut bunların dayanağını teşkil eden vakıalar dikkate alınarak devam olunur. Dolayısıyla, değiştirilmeden önceki talep ve vakıalarla ilgili olarak yapılmış bütün usûl işlemleri artık yapılmamış sayılır. Ancak, ikrar, tanık ifadeleri, bilirkişi rapor ve beyanları, keşif ve isticvap tutanakları, yerine getirilmiş olan veya henüz yerine getirilmemiş olmakla beraber, karşı tarafın yerine getireceğini ıslahtan önce bildirmiş olması koşuluyla, yeminin teklifi, reddi veya iadesi ıslah ile geçersiz kılınmaz.